

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET BERGEHALLS DOMÄNRESERVAT

I. ALLMÄN BESKRIVNING

Denna skötselplan har utarbetats av Länsstyrelsens Mark- och miljöavdelning. Samråd har skett bland annat med företrädare för AssiDomän Skog & Trä AB och Skövde kommun. Vidare uppgifter om reservatet, syftet med reservatet samt gällande föreskrifter framgår av Länsstyrelsens beslut.

Skötselplanen omfattar dels denna textdel och dels fyra bilagda kartor (bilaga 2:1, 2:2, 2:3 och 2:4)

1 ADMINISTRATIVA DATA

Se reservatsbeslutet

2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER

Se reservatsbeslutet

3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Naturreservatet Borgehalls domänreservat utgörs till stor del av en klippa med tillhörande sluttningar och brant mot söder. Från toppen har man en vidsträckt utsikt över bygden. Namnet Borgehall har kommit av att klippan utgör en fornborg. Branten har goda förutsättningar som häckningslokal för vissa störningskänsliga fågelarter. På den sluttning som tar vid nedanför Borgehalls branta sydsida finns ett gles trädskikt av tall, ek och fågelbär. Marken sluttar mot söder och här finns både berg i dagen och block. Tidigare har området troligen nyttjats som ängs- eller hagmark men lämnades därefter till igenväxning. Här finns fortfarande en växtlokal för den mycket sällsynta ädellövskogsväxten *Vicia pisiformis*, ärtvicker. Växtlokalen bedöms ha en omfattning av cirka 30 x 30 meter. Ärtvicker är klassificerad som sårbar (hotkategori 2) i "Rödlistade växter i Sverige 1995". Bilaga 2:1 visar den kända ärtvickerlokalen vid Borgehalls domänreservat. Även fynd av den mindre allmänna backvickern, *Vicia cassubica*, och snårstarr, *Carex muricata*, har gjorts vid den södra bergssluttningen. Den norra och nordvästra delen av fornborgsområdet utanför själva fornborgen utgörs av blandskog med gran som dominerar. På den norra delen av fornborgen och västra sluttningen ned från topplatån liksom i sydöst har avverkning skett för att markera fornborgen. I övrigt är reservatet nyligen slyröjt.

3.3 Tillgänglighet

En ej uppmärkt stigslinga går upp till fornborgen och fortsätter nedifrån topplatån och är ganska brant på vissa ställen. Delar av reservatet är svårtillgängliga.

3.4 Slitage- och störningskänslighet

Slitage- och störningskänsligheten bedöms som stor. Därför skall besökarna kanaliseras för att minska slitaget, så att bland annat lavar, mossor och ärtvickerlokalen ej skadas. Även störningar bör minimeras för vissa störningskänsliga fågelarter, som här finner goda förutsättningar för häckning.

II. PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet för reservatets skötsel skall vara att på ett lämpligt sätt tillgodose och utveckla natur- och kulturmiljövärdena. Allmänheten skall ges möjligheter att på naturens villkor ta del av värdena. Detta ska ske på ett sådant sätt att

- den biotop som utgör hemvist för den hotade arten ärtvicker (*Picia pisiformis*) bevaras och vårdas.
- störningar på känsliga fågelarter begränsas.
- fornborgen både skyddas från skador och påvisas i det strategiska läge som den ligger.
- besökare kan erbjudas en naturupplevelse.

1.2 Generella riktlinjer

1.2.1 Beskrivning, mål och hävd av reservatsområdet.

Delområde 1.

Beskrivning: Delområdet består av sluttningen nedanför bergsbranten och fram till vägen. Den övre delen är storblockig. Området har ett glest till halvtätt trädskikt av tall, ek och fågelbärsträd med underståndare av rönn och ek. Buskskiktet har nyligen slyröjts så att endast riktiga buskar står kvar såsom en, nyponros, krusbär och try. Fältskiktet består av gräs och örter. Hela förekomsten av ärtvicker finns inom delområdet.

Mål: Att bevara och utveckla den biotop som ärtvickern trivs i, dvs en gles till halvöppen obetad skog med huvudsakligen ädla lövträd. Trädskiktet skall hållas glest och barrträden skall på sikt tas bort till fördel för lövträden, främst ekarna och fågelbärsträden. Någon enstaka tall kan bevaras i området. Ett väl utvecklat buskskikt är också önskvärt. Närmst stigen som går intill bergväggen bör man på sikt låta buskskiktet bli tätt för att styra bort vandrarna från växtlokalen.

Engångsåtgärder: Inga.

Löpande åtgärder: Vid behov gallras trädsiktet så att det hålls glest. Barrträden skall på sikt tas bort till fördel för lövträden, främst ekarna och fågelbärsträden. Någon enstaka tall kan bevaras i området.

Ingen kraftig avverkning får ske. All avverkning skall ske på vinterhalvåret då ärtvickern är nedvissnad och ej riskeras att ryckas upp i arbetet. Trädfällning skall göras med största försiktighet inom området. I största möjliga mån bör man fälla träden ut från området.

Vart femte år bör behovet av röjning i busksiktet kontrolleras. Busksiktet skall vara av varierande täthet; i de övre delarna ganska tätt med förslagsvis nyponrosor, try mm medan ädellövträdssly hålls tillbaka. Alla uppslag av barrträd tas bort, eventuellt kan någon enstaka tall bevaras. De slyuppslag som växt upp till minst två meters höjd röjes med försiktighet vintertid. Inom de delar som domineras av tall lämnas ett antal lämpliga unga skott av ädellövträd. Stor försiktighet måste iakttas då riset skall forslas ut. Om områdets busksikt blir för tätt röjes även en del rosbuskar. Riset får ej brännas inom reservatet. Det är av allra största vikt att röjning inte sker som rutinåtgärd eller att man passar på att röja lite extra då man ändå är där.

Delområde 2.

Beskrivning: Delområdet består av den västra delen av sluttningen mellan bergväggen och vägen. Trädsiktet består av ek, tall, asp och björk och är glest till halvtätt. Underståndarna är få och busksiktet består nästan enbart av enstaka enbuskar. Gräs och örter utgör fältsiktet i den småblockiga backen.

Mål: En gles skog av ädellövträd och tall med underväxt av ett glest busksikt som skall utgöra möjliga marker för ärtvickern att sprida sig till.

Engångsåtgärder: Anläggande av föreslagen parkering (bilaga 2:3 och 2:4), i övrigt inga åtgärder.

Löpande åtgärder: Busksiktet kontrolleras vart femte år och röjs vid behov efter samma principer som i delområde 1. Det skall dock vara glesare i denna del. Vid behov gallras även trädsiktet så att andelen ädellövträd ökar.

Delområde 3 .

Beskrivning: Består av en mogen och sluten blandskog med gran, ek, asp och björk. Området ligger på bergets nordsluttning.

Mål: En sluten, opåverkad skog som kontrasterar till omgivande glesa skogsområden i reservatet.

Engångsåtgärder: Inga.

Löpande åtgärder: Fri utveckling. Eventuella nedfallna träd som hamnat över stigen kapas och läggs åt sidan. Träd som lutar och hotar att falla över stigen fälls och läggs åt sidan

Delområde 4.

Beskrivning: Delområdet består av toppen på Borgehalls DR med en mycket fin utsikt. Här växer enstaka tallar, en del vackert vindpinade. I väster finns några mindre ekar och fågelbärs-träd. Området bjuder på mycket berg i dagen. Bitvis står enbuskarna tätt. Fältskiktet utgörs av ljung, gräs, mossor och lavar. Inom detta delområde finns fornborgen.

Mål: Ett glest skogsområde som tillåter utsikt från toppen av berget och visar upp fornborgen i dess strategiska läge.

Engångsåtgärder: Utföra risstädning inom fornborgen. Riset får ej brännas inom reservatet.

Löpande åtgärder: Buskskiktet glesas/slyröjes vart femte år eller vid behov så att fornborgen framträder och om behov finns så att fria utblickar upprätthålles åtminstone från någon punkt av bergets topp. Träd som kan skada fornborgen tas bort efter samråd med läsantikvarien.

Delområde 5.

Beskrivning: Består av slutningen mot sydost nedanför själva berget med en småblockig mark med inslag av bergsryggar. Trädskiktet är en nyligen kraftigt gallrad tallskog med inslag av ek främst i sydväst. Buskskiktet utgörs av enstaka enbuskar, fältskiktet av gräs, mossor och lavar.

Mål: Slutet blandskogsparti i nordost som övergår i en gles skog i sydväst med framför allt ek och andra ädla lövträd.

Engångsåtgärder: Inga.

Löpande åtgärder: Vid behov görs gallringar i trädskiktet för att bevara ädellövträdsdominan-sen och det glesa krontaket i sydväst samt för att bevara utsikten från toppen av Borgehalls DR. Røjning av lövsly görs vart femte år om behov finns, likaså tas granplantor bort.

1.2.2 Skogsbrand

Vid skogsbrand får bekämpning ske för att förhindra eldens spridning.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är att bibehålla och utveckla biotopen för ärtvicker samt minimera störningar vid klippbranten för att gynna störningskänsliga fågelarter. Miljön kring och på fornborgen ska bevaras och åtgärder utföras som tillåter utsikt från toppen av berget och visar upp fornborgen i dess strategiska läge.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Parkeringsplats

Parkeringsplats anläggs, bilagor 2:3 och 2:4.

2.2.2 Renhållning

Städning utförs. Sopmaja ställs ut vid parkeringsplatsen om behov föreligger.

2.2.3 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk standard SIS 031522 och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

2.2.4 Vandringsled eller stig samt trivselanordningar.

En stigslinga märks upp, bilaga 2:3.

Det är lämpligt att placera ut något bord med bänkar på topplatån.

2.2.5 Information

Pilskylt med text Fornborg/utsikt, informationstavlor och varningstavlor för bergsbranten sätts upp och placeras enligt bilaga 2:3. Information om naturreservatet lämnas på fyra informationstavlor. En tavla skall innehålla karta och information över hela reservatet samt beskriva dess syfte, natur- och kulturhistoriska värden samt gällande föreskrifter för allmänheten. De tre övriga informationstavlorna innehåller mindre information, en om fornborgen och två om ärtvicker. Tre tavlor med varningstext för bergbranten placeras ut, två på väg upp till platån och en på topplatån. Tavlorna skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar.

3 TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för gränsmarkeringar, information och uppmärkning av stigslingan samt underhåll av dessa. Kontroll på platsen bör göras vartannat år för att kontrollera skyltning. Vid behov ersätts skyltar och gränsstolpar. De eldstäder som finns bortföres. Skövde kommun ansvarar för städning och renhållning samt anläggning och underhåll av parkeringsplats liksom utplacering och underhåll av bord med bänkar.

4 DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder samt annat som kan vara av betydelse för förvaltningen av naturreservatet. Dokumentation av ärtvickern ska ske. En dokumentationsplan tas fram.

5 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

Metoderna och skötseln av reservatet bör utvärderas vart tionde år för att utröna om målet uppfylls.

6 KOSTNADSKALKYL

Kostnadskalkyl för naturvårdsförvaltning (fastställs ej)

Röjnings- och avverkningsarbeten kan behöva utföras ungefär vart femte år.

Kostnader som Skövde kommun står för ingår ej i kostnadskalkylen.

7 ANSVARFÖRDELNING OCH FINANSIERING

Ansvarsfördelning

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för informationsskyltar och annan utmärkning, tillsyn, vård av reservatet, att åtgärder utförs i enlighet med skötselplanen och dokumentation.

Skövde kommun ansvarar för städning samt skötsel, underhåll och drift av anordningar för allmänheten som renhållning, eventuell sopmaja, anläggning och underhåll av parkeringsplats, eventuell utplacering av bord med bänkar och underhåll av dessa.

Finansiering

Kommunen bekostar skötsel och underhåll av anordningar för allmänheten som renhållning och städning, eventuell sopmaja, anläggning och underhåll av parkeringsplats, eventuella bord och bänkar samt underhåll av dessa. Staten bekostar övriga åtgärder.

8 REFERENSER

Lena Gustavsson - Artikel ”Ärtvicker, *Vicia pisiformis*, i Sverige” - Svensk botanisk tidskrift nr 85 (1991)

KARTA MED SKÖTSELOMRÅDEN

Skala 1:2000

BILAGA 1:2

